

Demokratiska Republiken Kongo

En fallstudie om FN:s insatser i konflikterna

Abstract

Konflikterna som bröt ut i den Demokratiska Republiken Kongo mellan åren 1996 - 2003 anses vara det blodigaste kriget sedan andra världskriget. Landet har präglats av etniska motsättningar, övergrepp och krig vilket har lett till externa aktörers ingripande. I fallstudien har vi studerat hur FN:s arbete sett ut, urskilt med hänsyn till två teorier vilka faktorer som påverkat FN:s operationer negativt i DR Kongo. De teorier vi valt skiljer sig därefter åt i olika avseenden. Den ena är skriven av Patrick C. Cammaert som har en lång erfarenhet inom FN:s fredsbevarande operationer, han har även studerat det internationella samfundets arbetssätt. Den andra teorin är skriven av Howard Body och Colin Marston, insatta i hur en fungerande Peace Support Operation ska gå till.

Genom att ha studerat dessa två teorier och implementerat dem på FN:s arbete i DR Kongo har vi urskilt tre faktorer som ligger till grund för en framgångsrik operation.

Nyckelord: Förenta Nationerna, Peace Support Operation, Peace Support Operation Model. Demokratiska Republiken Kongo, MONUC.

Antal ord: 9335

Förkortningar

AFDL - Demokratiska styrkornas allians för Kongo-Zaires befrielse.

DRK – Demokratiska Republiken Kongo

FN – Förenta Nationerna.

MONUC – United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo.

NGO – Non-governmental organization.

RCD - Samling för kongolesisk demokrati.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och problemformulering.....	1
1.2 Metod och teori.....	2
1.3 Avgränsningar.....	2
1.4 Material och källkritik.....	3
1.5 Disposition.....	3
2 Metod	5
2.1 Teorikonsumerande studie.....	5
2.2 Fallstudiemetod.....	5
3 Teori	7
3.1 The Peace Support Operations Model.....	8
3.2 Intelligence in Peacekeeping Operations: Lessons for the Future.....	8
3.3 Begreppsdefinitioner.....	9
3.3.1 Peace support operations (PSO).....	10
3.3.2 Peace making.....	10
3.3.3 Peace building operations.....	10
3.3.4 Peace keeping operations.....	10
4 Bakgrund	11
4.1 Första Kongokonflikten 1996-1997.....	11
4.2 Andra Kongokonflikten 1998-2003.....	12
4.3 FN:s arbete i Kongokonflikterna.....	14
5 Analys	18
5.1 Teorin Peace Support Operation Model på FN:s arbete i Kongokonflikterna.....	18
5.2 Teorin Intelligence in Peacekeeping Operations: Lessons for the Future på FN:s arbete i Kongokonflikterna.....	20
5.3 Gemensamma faktorer från de båda teorierna.....	23
6 Slutsats	25
7 Referenser	26
7.1 Primärkällor.....	26

7.2	Sekundärkällor	26
-----	----------------------	----

1 Inledning

Kongokonflikterna mellan åren 1996-2003 har kategoriserats som det blodigaste kriget sedan andra världskriget. Folkmordet som skedde i Rwanda 1994 anses vara en bidragande faktor till att den första konflikten i DR Kongo bröt ut. Miljoner människor miste livet, landet styrdes av en odemokratisk ledare i flera år och de mänskliga rättigheterna sattes på prov. Det internationella samfundet har fått utstå mycket kritik över vad som skedde under Kongokonflikterna, en del av skulden har lagts på FN, hur de har gått tillväga samt vilka operationer de valt att utföra. Detta är ett ämne som intresserar oss eftersom FN har en betydande roll på den internationella arenan, samtidigt som deras arbete i DR Kongo uppmärksammandes av omvärlden.

Terminologin är i denna fråga central att lyfta fram, eftersom de insatser som FN utfört berott på konfliktens utgångspunkt. För att angripa detta problem har vi tagit hjälp av två teorier skrivna av insatta personer som har erfarenhet av FN och fredsbevarande- och fredsfrämjande operationer. Howard Body och Colin Marston har utformat modellen Peace Support Operations Model som presenterar tillvägagångssättet på hur en fredsfrämjande operation ska se ut. Därefter har vi studerat Patrick C. Cammaerts artikel som handlar om hur fredsbevarande operationer bör se ut, i bland annat DR Kongo. Utifrån detta har vi utfört en fallstudie där vi implementerar dessa teorier på FN:s arbete i DR Kongo, för att sedan urskilja de avgörande komponenterna för en framgångsrik Peace Support Operation.

1.1 Syfte och problemformulering

Syftet med vår uppsats är att göra en utförlig och djupgående undersökning om hur FN:s arbete såg ut under Kongokonflikterna mellan åren 1996-2003. Målet är att studera vilka faktorer som är utmärkande för en fungerande Peace Support Operation. På så vis har vi centraliserat faktorerna som är avgörande för att svara på vår fråga. Därefter urskilt var FN:s arbete varit bristfälliga under konflikterna, samtidigt som vi konstaterat vad som krävs för att utföra en korrekt fredsfrämjande insats.

Frågeställning: Hur kan vi genom att ha studerat FN:s arbete i Demokratiska Republiken Kongo, urskilja de avgörande faktorer för en framgångsrik Peace Support Operation?

1.2 Metod och teori

Den teoretiska grunden i uppsatsen är hämtad från primärkällor i form av regeringspropositioner och sekundärkällor från böcker. Boken vi använt oss av heter *Congo wars - conflict, myth and reality* och ger oss en detaljerad bild om vad som skedde i DRK under tidsramen som FN arbetade på plats.

Uppsatsen tar form genom en traditionell fallstudie då fokus ligger i en analysenhet som registreras i en kontext, över två tidpunkter (Esaiasson et. al. 2012, s. 109). Vår analysenhet är FN:s insatser och arbete, de två tidpunkterna är de två Kongokonflikterna vi avgränsat oss till. För att stärka vår fallstudie har vi implementerat en teorikonsumerande perspektiv eftersom vi applicerat Body och Marston samt Cammaerts teorier i vår undersökning.

1.3 Avgränsningar

Det är centralt att ha en tydlig avgränsning då vi annars riskerar ett för stort arbete inom vår tidsram. DR Kongo har en lång och komplicerad bakgrund som hade varit mycket intressant att ta del av men i brist på tid har vi begränsat om genom att studera konflikterna mellan åren 1996-2003, då FN var som mest verksamma. Hädanefter kommer vi att använda namnet Demokratiska Republiken Kongo, som förkortas antingen DR Kongo eller DRK. Dock har vi varit noggranna med att presentera en kort inledning av DR Kongos historia innan vi berättar mer ingående om vad som skedde i det första och andra inbördeskriget. På så sätt får läsaren en bredare förståelse till vad som ledde fram till utbrottet av inbördeskriget 1996. I samband med bakgrunden får läsaren inom kort veta att det var andra länder i Afrika som var involverade i konflikten och som har påverkat DR Kongo på många sätt, bland annat deras utveckling och deras naturresurser (UN, 2013). I brist på utrymme och tid har vi fått begränsa oss och inte tittat närmare på de andra ländernas intresse i DR Kongo, vilket möjligtvis hade gett oss en bredare och mer djupgående förståelse för FN:s arbete i regionen.

De två teorier som vi valt att bekanta oss med presenterar en bred utgångspunkt, därför är det viktigt att vi är tydliga med våra avgränsningar i teorikapitlet. Då fokus har varit att studera faktorerna som påverkat FN:s arbete, har vi lyft fram det relevanta innehållet ur teorierna och utelämnat den fakta som varit mindre väsentlig.

1.4 Material och källkritik

För att angripa vårt problemområde på bästa sätt har vi studerat ett flertal resolutioner från FN:s Säkerhetsråd. På så vis får vi en naturlig förklaring på hur FN resonerade under Kongokonflikterna och vilka åtgärder de valde att ta till. Detta gav oss ett brett utbud av primärmaterial eftersom konflikten pågick under ett flertal år, vilket resulterade i att vi har kunnat följa FN:s arbete och tankesätt. Resolutioner från Säkerhetsrådet kommer i text att refereras till dess officiella förkortning ex. (S/RES/1080, 1996). Ännu en användbar källa är regeringens proposition till Riksdagen där vi fick en klar inblick i DR Kongos bakgrund och hur FN har arbetat i konflikterna. Regeringens proposition till Riksdagen kommer att refereras i text på följande sätt ex. (Prop.2002/03:58). Eftersom vi har valt att göra en fallstudie om hur FN arbetade i DRK är det centralt att vi har kunskap om dess historia och bakgrund. På så vis har boken *Congo Wars - conflict, myth and reality*, skriven av Thomas Turner varit central. Denna sekundärkälla gav oss en mångfasetterad bild om vad som skett i landet och vilka aktörer som spelat en central roll. Genom att komparera dessa källor som visat på att de stämmer överens med varandra vågar vi påstå att trovärdigheten är hög. Det är viktigt att vara källkritisk, för att vara säkra på äktheten av Turners bok har vi varit noggranna med att studera ett antal Internetkällor och vetenskapliga artiklar, för att stärka källorna genom varandra (Esaiasson, et. al. 2012, s.281-286). De två teorier vi valt att utgå från är artiklar skrivna av insatta personer inom fredsfrämjande - och fredsbevarande operationer, vilket har gett oss en bredare synvinkel inom terminologin.

1.5 Disposition

I nästkommande kapitel presenteras vårt val av metod som återspeglar hur vi har gått tillväga i arbetet. Uppsatsen präglas av en traditionell fallstudie, där FN:s arbete i Kongokonflikterna står i fokus. I detta avsnitt introduceras även användningen av en teorikonsumerande studie.

Därefter har vi inlett vårt teorikapitel med att lyfta fram begrepp som är centrala att ha kunskap om i uppsatsen. Vi presenterar olika fredsbevarande insatser som används av FN beroende på vilka åtgärder som krävs i operationerna. Denna termologi är relevant att lyfta fram då den spelar en viktig roll i analysdelen och kan implementeras på FN:s arbete i Kongokonflikterna. Detta leder oss vidare till våra val av teorier som introduceras grundligt och har en stor inverkan på vår uppsats eftersom vi har använt oss av dess innehåll för att därefter kunna implementera centrala faktorer på FN:s arbete i Demokratiska Republiken Kongo.

Kapitel fyra domineras av en tillbakablick i DR Kongo, bakgrunden är detaljerad och väldisponerad då vi ansåg att en genomarbetad bakgrund är central i vårt arbete eftersom landets historia har lett fram till FN:s ingripande. Som tidigare nämnt i samband med metoden har vi gjort en fallstudie om hur FN:s arbete har sett ut under de två Kongokonflikterna som utspelade sig mellan åren 1996-2003. Genom att tillgodogöra oss all denna fakta och med tillgång till våra teorier har vi lyckats kollaborera dessa två som presenteras i vår analys i kapitel fem. Avslutningsvis presenteras i kapitel sex vår slutsats där vi lyfter fram de faktorer som vi lyckats urskilja utifrån våra teorier som vi implementerat på FN:s arbete i Kongokonflikterna.

2 Metod

Uppsatsen präglas av en teorikonsumerande fallstudie vilket innebär att vi beskrivit en analysenhet genom att använda befintlig teori som redan finns (Esaiasson et. al. 2012, s. 41). I vårt fall har vi implementerat två teorier i FN:s arbete i Kongokonflikterna, Body och Marston samt Cammaerts, därefter applicerat de väsentliga faktorerna i insatserna.

2.1 Teorikonsumerande studie

En teorikonsumerande studie kännetecknas av att man studerar ett enskilt fall som man med hjälp av teorier och förklaringsfaktorer försöker förklara vad som skett i det specifika fallet. Det handlar även om att förklaring ska ligga i varför utfallet blev som det blev, vikten ligger samtidigt i att förklara varför resultatet utvecklades på det viset för att få tilltro till teorierna man använt sig av (Esaiasson et. al. 2012, s. 41). I vårt fall har vi konstruerat och använt oss av två teorier som på något vis har en relation till analysenheten, därefter sker en förklaring av analysenheten och de problemområden som finns. Med hjälp av Body och Marston samt Cammaerts teorier kan vi sedan förklara vad som påverkat problemet, alltså hur FN:s insatser haft verkan på Kongokonflikterna samt vilka specifika faktorer som varit gemensamma för de båda teorierna.

2.2 Fallstudiemetod

En fallstudie är en grundlig fördjupning inom ett område där man undersöker ett antal analysenheter som spelar en central roll. I vår fråga har vi applicerat en traditionell fallstudiemetod där fokus ligger i en analysenhet som registrerats inom en kontext över två tidpunkter (Esaiasson et. al. 2012, s. 109). Eftersom vi har undersökt FN:s arbete, en kontext, under de två centrala Kongokonflikterna, två tidpunkter, utvecklas detta till en traditionell

fallstudie. En avgränsning inom denna metod har skett eftersom en fallstudie inkluderar två inriktningar, den vi inte har använt oss av är jämförande fallstudie eftersom det skulle innebära ännu en analysenhet och endast en tidpunkt (Esaiasson et. al. 2012, s. 109). I vårt fall skulle uppsatsen inte gynnas då vår frågeställning inte skulle utmärkas på samma vis.

Generalisering är en väsentlig del av fallstudiemetoden, eftersom det i många fall kan ses som en nackdel för denna sorts studie. Att förleda teorin kan lätt ske i dessa fall, vilket betyder att man använder teoretiska föreställningar när man tolkar resultatet (Esaiasson et. al. 2012, s. 159). Dessa faktorer är vi medvetna om och har tagit hänsyn till under arbetets gång. Eftersom vi inte skriver om ett abstrakt ämne kan nackdelarna av fallstudien undvikas.

3 Teori

Vi har tidigare nämnt olika begrepp som använts vid fredsbevarande operationer och det är viktigt att man skiljer dess terminologi åt. För att få en djupare förståelse för hur FN arbetat i Kongokonflikterna har vi valt att titta närmare på hur teoretiker sett på de fredsbevarande- och fredsfrämjande operationerna. På så vis har vi angripit vårt forskningsproblem genom att få en uppfattning på hur FN:s arbete bör ha sett ut utifrån de olika teoretikernas utgångspunkter. Därefter applicerar vi dessa tankar på hur det såg ut i Kongokonflikterna, för att på så sätt utforma en analys om vad som kunde ha skett annorlunda om FN ändrar sitt fredsbevarande- eller fredsfrämjande arbete.

Den ena teorin vi valt att använda oss av kallas The Peace Support Operation Model och är skriven av Howard Body och Colin Marston som både studerat och arbetat inom internationell säkerhetspolitik. De har utformat en artikel som handlar om hur den fredsfrämjande modellen för insatser i konfliktsituationer bör se ut, de har ingen direkt koppling till FN:s arbete, utan de är mer insatta i fredsfrämjande operationer över lag (Body – Marston 2010). På så vis bidrar detta till en mer objektiv syn på Peace Support Operations som vi sedan kan implementera i vår analys om Kongokonflikterna.

Den andra teorin heter Intelligence in Peacekeeping Operations: Lessons for the Future och är en rapport skriven av Patrick C. Cammaert som även har inkluderat inslag av Lakhdar Brahimirapporten, även insatt i FN:s arbete. Både Cammaert och Brahimi har under längre perioder varit engagerade i FN:s fredsbevarande insatser, vilket har gett oss en tydlig inblick i hur FN:s operationer har fungerat (Cammaert 2005). Eftersom denna teori är kopplad till FN har vi kunnat implementera även detta på Kongokonflikterna, på ett annat sätt än Body och Marstons teori.

Utifrån dessa teorier har vi valt ut centrala faktorer som kan gynna vår uppsats, framförallt i analysen. På så vis har vi inte inkluderat de båda rapporterna i helhet, utan tagit med det som är relevant för vår frågeställning. Först presenteras en sammanfattning av de olika teorierna, därefter har vi i punktform staplat upp de faktorer vi kommer återkoppla till i analysen.

3.1 The Peace Support Operations Model

Body och Marston har i sin artikel visat på hur man bör använda Peace Support Operations i verkligheten. De har därför konstruerat en modell som bland annat har använts av Storbritanniens försvar. The Peace Support Operation Model förkortas PSOM och är designad för att presentera en rad olika civila och militära aspekter av fredsfrämjande operationer. Detta koncept presenterar olika akademiska metoder för stabilisering i en konfliktfylld situation. PSOM försöker förklara, utifrån de faktorer de använt sig av i operationen, hur de fungerar och hur relationen dem emellan ser ut.

Peace Support Operation Model påpekar hur viktigt det är att aktörer, såsom trupper, utbildas och att kraften av upprorsmän och inhemska arméer uppmärksammas. Vilket betyder att det tillåter aktörerna att själva bestämma hastigheten och omfattningen av hur framstegen ska se ut, för att uppnå det slutgiltiga målet (Body – Marston 2010).

Modellen presenterar ett brett spektrum av aktörer och resurserna de har i en Peace Support Operation. Ett samspel mellan dessa faktorer visar på hur de kan integrera med varandra på olika sätt i en operation. I praktiken kan politiska lojaliteter skifta och koalitioner kan utvecklas eller kollapsa. På så sätt kan spänningen öka och leda till att nationella regeringar misslyckas eller förstörs. Peace Support Operation Model utformades som ett mandat för att bistå med kraft för att öka struktureringen i ett krigshärjat område. Modellen lyfter fram dessa primära användningsområden:

- Allmän utbildning för insatsstyrkorna.
- Personalförberedning innan avfärd.
- Kraftstrukturering genom hur insatser ska struktureras och agera på plats (Body – Marson 2010).

3.2 Intelligence in Peacekeeping Operations: Lessons for the Future

Den andra teorin vi valt att använda oss av är en rapport skriven av Patrick C. Cammaert som även inkluderat den kända Brahimirapporten. Både Cammaert och Brahimi har bakgrunder i

FN och har arbetat nära fredsfrämjande operationer av olika slag. På detta sätt får vi en säker inblick i hur situationen sett ut och hur FN arbetat över lag, inte bara i DR Kongo.

Denna teori Cammaert har utformat handlar om FN:s fredsfrämjande arbete, hur arbetet har sett ut och vad som måste förbättras för att operationerna ska fungera effektivare. Cammaert tar upp ett flertal faktorer på vad som ska fokuseras på under insatserna, vad målet är och vad som ska göras för att nå det mål man satt upp (Cammaert 2005).

Stora delar av denna rapport återspeglar Cammaerts tankar och förslag om hur FN:s fredsfrämjande operationer skall förbättras och bli effektivare för framtida insatser. Utifrån denna artikel har vi valt ut sex faktorer som kommer vara användbara för vår analys:

- Sätta in rätta trupper. Det är betydande att använda sig av rätta trupper vid operationen. Terminologin av de olika insatserna är centrala.
- Samla ihop och bearbeta fakta. Innan en operation är det viktigt att samla in och bearbeta den fakta man har tillgång till, för att utföra en hållbar insats.
- Utbildat och effektivt försvar. Det är centralt att trupperna är förberedda genom att ha ett utbildat och effektivt försvar i en konflikt.
- Korrekta och aktuella insatser. Det är viktigt att operationen är korrekt och aktuell. Agerande ska ske när konflikten tar form, insats ska utföras på ett korrekt sätt.
- Ledaren för operationen. Ledaren för operationen ska ha en klar uppfattning om vad som skett och vad dennes uppgift är.
- Säkerhetsrådet utgår från ”värsta-möjliga” utfall istället för ”bästa-möjliga” utfall. Säkerhetsrådet bör inte utgå ifrån ett ”bästa-möjliga” utfall av konflikter, utan bör agera pessimistiskt och utgå från det ”värsta-möjliga” utfallet av konflikten (Cammaert 2005).

3.3 Begreppsdefinitioner

Vi har utgått från ett antal olika begrepp och definitioner, dessa kommer nu presenteras för att få en bredare förståelse och inblick i ämnet.

3.3.1 Peace support operations (PSO)

Fredsfrämjande insatser är ett begrepp som används både inom svensk terminologi och i olika FN-sammanhang som ett samlingsbegrepp för olika sorters insatser. Syftet med begreppet är att framtvunga fred i konfliktsituationer. Fredsfrämjande insatser är inte ett begrepp som är inskrivet i FN:s stadgar, vilket gör det svårt att finna en gemensam term för dessa fredsfrämjande insatser världen över. Peace support operations är alltså ett samlingsbegrepp för peace making, peace building operations och peace keeping operations (Cammaert 2005).

3.3.2 Peace making

Konfliktförebyggande insatser. Detta är ett begrepp som utvecklades av Boutros Boutros Ghali i "An agenda for peace" där han fastställde FN-insatsernas syfte och funktion, främst i upprättandet av internationell fred och säkerhet (Rehman 2011).

3.3.3 Peace building operations

Fredsbyggande insatser. Detta begrepp syftar till att skapa förutsättningar för en hållbar fred, genom att man bidrar till förbättrade politiska, sociala och ekonomiska förhållanden. Fokus ligger på möjligheten att kunna genomföra den fredsbyggande insatsen (Rehman 2011).

3.3.4 Peace keeping operations

Fredsbevarande insatser. Detta avser insatser som genomförts efter freds- eller eldupphöravtal. När en situation som denna uppkommer är det viktigt att inkludera en tredje part som har i uppgift att bidra med säkerhet så att freden blir stabil och långvarig (Rehman 2011).

4 Bakgrund

Den Demokratiska Republiken Kongo har en lång och komplicerad bakgrund som är central för att förstå utvecklingen i landet. Vi har valt att begränsa oss genom att studera de två etniska inbördeskrig som startade 1996, och avslutades officiellt 2003, men våldsamheterna fortsätter i landet än idag. Det har ansetts vara det blodigaste kriget sedan andra världskriget. DR Kongo var under en längre period en belgisk koloni, men 1960 blev landet självständigt vilket ledde till politisk oro och instabilitet. Generalen Joseph-Désiré Mobutu tog makten i DRK genom en statskupp 1965, han genomförde ett antal reformer och bytte även namnet på landet till Zaire år 1971(Prop. 2002/03:58). Mobutu lyckades behålla makten i 32 år trots ständiga uppror, han lyckades dock sitta kvar på sin position genom ekonomiskt och militärt stöd (Globalis, 2012). Befolkningen var motstridig mot Mobuturaregimen, som förespråkade bland annat korruption och maktmissbruk, vilket ledde till ett väpnat uppror. Som konsekvens av upproret utvecklades enorma flyktingströmmar in i östra delarna av Kongo-Zaire, bland dessa flyktingar fanns medlemmar till den rwandiska armén och hutu-milisen interahamwe, som bland annat var ansvariga för att många miste livet i folkmordet i Rwanda. Inom kort utvecklades en rörelse där utgångsläget var att främja säkerheten men istället framställdes en rebellrörelse där målet var att störta regeringen i Kongo-Zaires huvudstad Kinshasa. Eftersom Mobutu inte tog sitt ansvar över flyktinglägren där milisen verkade för att skapa instabilitet i Rwanda (Prop. 2002/03:58). Detta lade grunden för den första Kongokonflikten som vi har studerat närmare.

4.1 Första Kongokonflikten 1996-1997

Folkmordet i Rwanda 1994 ledde två miljoner rwandiska hutuer till norra och södra provinsen Kivu i Kongo-Zaire, samtidigt som landet var i upplösning. Den 7 oktober 1996 meddelade guvernören i södra Kivu att banyamulengefolket måste lämna provinsen inom en snar framtid. Folket flydde norrut och den 20 oktober tog de över provinsens huvudstad Bukavu. I samband med detta attackerades hutuflyktingarna i de olika lägren på gränsen till Rwanda. Efter att

offensiven påbörjades framkom det att upproret bedrevs av Demokratiska Styrkornas Allians för Kongo-Zaires befrielse (AFDL), vars ledare var Laurent-Désiré Kabila (Turner 2007, s. 4).

Allt fler av civilbefolkningen anslöt sig till AFDL vilket ledde till att de fick mer makt över de östra provinserna av Kongo-Zaire. Omvärlden hann inte reagera under dessa händelser vilket ledde till försening av ett internationellt ingripande. Detta gav AFDL ett försprång eftersom de underminerade de rwandiska hutuerna som drevs på flykt. I samband med detta var Kongo-Zaire ett instabilt land med en centralmakt som inte fungerade. Konsekvenserna av detta bildade två skilda regeringar som utvecklades till politisk instabilitet (Turner 2007, s. 3-5). Det finns flera anledningar till att upproret bröt ut i södra Kivu 1996, området hade under en längre tid varit präglad av det rwandiska inbördeskriget. Miljoner hutuer valde att fly över gränsen till grannlandet Kongo-Zaire för att söka skydd mot tutsimilisen i Rwanda. Det skapades enorma flyktinglägren i området som kommer att uppmärksammas allt mer när FN inkluderas i konflikterna (Globalis 2012).

Våren 1997 bestämde sig rebellerna för att inta huvudstaden Kinshasa och i samband med detta flydde den sittande presidenten Joseph-Désiré Mobutu. Detta gav rebellernas ledare Kabila möjligheten att ta över presidentskapet och valde även att namnge landet *Den Demokratiska republiken Kongo* (Turner 2007, s. 3-5). Laurent Kabila var en ledare med starkt stöd från både regeringen i Rwanda och Uganda. Befolkningen hoppades, efter en lång historia av maktmissbrukande ledare, på att deras nya president skulle bringa en mer demokratisk och ansvarsfull regering. Besvikelsen blev ett faktum då Kabila visade sig vara en auktoritär och odemokratisk ledare med en försämrad relation till sina allierade Rwanda och Uganda. Missnöje uttryckte sig från många sidor, framförallt från grannländerna som tillsammans skickade in en militärtrupp i DR Kongo 1998. De allierade sökte stöd hos rebellerna i landet för att tillsammans avsätta den sittande presidenten Kabila och detta ledde vidare till den andra Kongokonflikten (Prop. 2002/03:58).

4.2 Andra Kongokonflikten 1998-2003

År 1998 utvecklades konflikten på nytt, detta tillslag ökade stegvis och ledde till ett krig där fler afrikanska länder involverades. Angola, Namibia och Zimbabwe är några av de länder som valde att stödja den sittande presidenten Kabila (Prop. 2002/03:58). Motreaktion på detta ingripande kom från banyamulenge som bildade *Samling för kongolesisk demokrati* (RCD)

(Turner 2007, s.5). De båda sidorna kontrollerade olika provinser runt om i landet, samtidigt som kontroll av naturresurser var centralt för alla inblandade parterna (Turner 2007, s. 6 -7).

Ett avtal om vapenvila, ett så kallat Lusaka-avtal, lades fram sommaren 1999 och undertecknades av DR Kongos regering samt regeringarna för de andra inblandade grannländerna. Även rebellgrupperna i DR Kongo var delaktiga och skrev på samma avtal. Avtalet innehöll tre viktiga punkter som skulle efterföljas: de utländska trupperna skulle lämna det kongolesiska territoriet, grupper samt rebeller skulle avväpnas och till sist, demokratisera landet genom att föra en dialog mellan alla inblandade parterna och det civila samhället. Trots att parterna efterfrågade en fredsbevarande FN-styrka i landet, skedde ingen utveckling av fred, vilket ledde till att konflikten fortsatte att härja (Prop. 2002/03:58). I samband med avtalet träffades FN:s säkerhetsråd några månader senare och skrev en resolution om hur de skulle gå tillväga för att hjälpa de inblandade parterna att följa Lusaka-avtalet (S/RES 1279, 1999).

I början av 2001 mördades Laurent Kabila och sonen Joseph Kabila tog över presidentposten efter sin far. Landet hoppades på en stabil fred eftersom sonen hade goda kontakter i Bryssel, London och Washington. Fredsförhandlingarna togs upp igen och den nya presidenten gick med på att FN fick infinna sig i landet, samtidigt som de kom överens om ett nytt avtal. Året efter gjorde fredsprocessen framsteg och avtal skrevs mellan regeringen i Kinshasa och Rwanda samt Uganda om återkallelse av trupperna och om avväpning. Överenskommelsen såg ut att lyckas och de enades om att demokratiska val skulle ske i DR Kongo. Kabila skulle sitta kvar som president men ha hjälp av fyra vicepresidenter som valdes in från olika rörelser (Prop. 2002/03:58).

Det skedde en viktig utveckling i landet men för att uppnå fred och framförallt stabilitet så fanns det utmaningar landet var tvungna att ta itu med. Lusaka-avtalet lyckades till viss del, men ett problem kvarstod. Den rwandiska milisen som fortfarande var verksam i östra DR Kongo utgjorde ännu ett säkerhetshot mot Rwanda, för att detta skulle avslutas var avväpning och demobilisering ett måste. Konsekvensen av att detta inte genomfördes kunde leda till en ny militärkonflikt med svårare och allvarligare effekter (Prop. 2002/03:58).

Läget är än idag fortfarande kritiskt och det är viktigt med ett starkt internationellt engagemang där FN och MONUC (United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo) spelar en central roll (Prop. 2002/03:58). Landet befann sig i en humanitär kris, där den internationella hjälporganisationen International Rescue Committee rapporterade om de svåra civila förlusterna. De antydde att grunden till den humanitära krisen

är att infrastrukturen var bristfällig och på så sätt var det svårt att få fram medicinsk hjälp till befolkningen (Globalis, 2012).

4.3 FN:s arbete i Kongokonflikterna

Uppsatsen utformas genom en fallstudie på hur FN:s arbete har sett ut i de olika Kongokonflikterna, hur FN har gått tillväga för att säkerhetsställa fred. Utifrån våra teorier har vi fått fram centrala faktorer som är relevanta för vår analysdel och har därför valt att sätta fokus på vissa delar av FN:s arbete. Vi har även presenterat påstådda faktorer till varför FN:s arbete i Kongokonflikterna har varit ineffektiva. Förenta Nationerna bildades 1945 efter andra världskriget, målet var att skapa en bestående världsfred. De inblandade nationer är aktiva i arbetet om att bekämpa kränkningar av de mänskliga rättigheterna samt att alla människor ska få ett bättre liv (Eriksson et. al. 1995, s. 7).

Folkmordet i Rwanda påstås ha en direktkoppling till vad som hände i Kongokonflikterna, FN har fått mycket kritik på hur de hanterade situationen i Rwanda och omvärlden ville inte bevittna något liknande igen. Dock är det allmänt känt på den internationella arenan att FN:s agerande i den första kongokonflikten mellan åren 1994 - 1996 var lika otillräckligt som det var i Rwanda. Michael N Barnett som befann sig i Rwanda under folkmordet och jobbade för FN mellan åren 1993-1994 har använt sig av sina erfarenheter och kunskaper för att titta närmare på varför FN:s agerande tog lika lång tid i Kongokonflikterna. Han menar att de fanns en rivalitet mellan Frankrike och USA som valde att stödja de två olika parterna, Frankrike stod bakom Mobutu och USA på de andras sida. Vidare menar Barnett att den stränga relationen har lagt grunden för FN:s ineffektivitet sedan 1990. Det är även viktigt att nämna att USA och Frankrike sitter båda i Säkerhetsrådet och har vetorätt (Turner 2007, s.150-152).

Hur FN agerade i den första Kongokonflikten ser vi ständigt kopplingar till hur FN agerade i Rwanda och detta leder oss vidare till de mänskliga rättigheterna. Utan att vara insatt är de flesta medvetna om att det skedde ett folkmord i Rwanda 1994 där FN misslyckades med att värna om de mänskliga rättigheterna och omvärlden ville inte bevittna ytterligare ett snedsteg från FN:s sida. Med facit i hand har Kongokonflikterna kategoriserats som det blodigaste kriget sedan andra världskriget vilket säger en del om FN:s arbete i landet. FN kunde inte värna tillräckligt om de mänskliga rättigheterna eftersom de skyller på bristen på resurser, FN-soldaterna och dess utrustning var varken tillräckliga eller anpassade för uppdraget.

Human Rights Watch befann sig i landet under denna period och var inte imponerade av vad FN åstadkom. De tar upp ännu en faktor om hur det är möjligt att skicka in FN-soldater i ett land som inte har tillräckligt med resurser för att utföra sitt betydande arbete. Bristen ligger på de länder som var mest involverade i konflikten, nämligen USA, Frankrike och Belgien. De satt på betydande information om vad som hände på plats men delade inte med sig av den fakta. De länder som inte befann sig på plats valde att lita på FN:s uppgifter som i detta fall inte verkade vara korrekta och hade därför mycket svårt att agera och anpassa sin fredsbevarande styrka till vad som behövdes i landet (Turner 2007, s.153-156). Självklart är det mycket viktigt att vi förblir opartiska i samband med detta eftersom vi inte kan vara helt säkra på om det var så här det gick till. Vi kan inte garantera att USA, Belgien och Frankrike inte ville dela med sig av informationen men den slutsats vi kan dra av detta är att det uppenbarligen fanns kommunikationsproblem som försvårade FN:s arbete i konflikten. Det är viktigt att lyfta fram att DR Kongo länge har varit emot det internationella samfundet, de menar att FN har en del i den problematik som finns i landet och att de inte har inkluderat de inblandade parterna, alltså landet ifråga (Turner 2007, s.147-148).

Krisen hårdnade allt mer i DR Kongo och pressen på FN ökade betydligt, en konsekvens av detta var attityderna av icke-beslutsfattande från FN som inte tog till sig några politiska lösningar. Samtidigt som flyktingarna kom från Rwanda in till DR Kongo utsattes de för misär (Turner 2007, s. 155). 1996 kom den första politiska åtgärden då Säkerhetsrådet röstade fram resolutionen 1080, FN valde att skicka in en multinationell styrka för att skydda och hjälpa de rwandiska flyktingarna som befann sig i DR Kongo. I resolutionen var man noga med att poängtera att alla länder som befann sig i landet måste respektera att DRK är ett suveränt land som inte vill ha några ovälkomna gäster inom sitt territorium (S/RES 1080, 1996). När AFDL attackerade de redan utsatta flyktinglägren bestämde sig FN för att inte skicka in en ny räddningsgrupp, till slut valde dock FN att verkställa en utredning för att belysa de påstådda massakrerna som skedde i landet. När Säkerhetsrådet fick information om hur AFDL behandlade flyktingarna, klassade FN detta som folkmord och valde att intervensera i landet (Turner 2007, s. 155-157).

Det talas om att det skedde två inbördeskrig mellan 1994 -1996 och 1998-2003 och vissa påstår att det endast var en paus i kriget, hur som helst när den nya krisen bröt ut 1998 hade FN kritiserats för att även denna gång vara sena med att reagera. Efter vad omvärlden hade bevittnat från både folkmordet i Rwanda samt den första Kongokonflikten fanns förhoppningar på att FN skulle ta till snabba åtgärder för att inte upprepa deras ineffektivitet. Trots detta tog det närmare en månad innan konflikten togs upp i Säkerhetsrådet, sedan ännu

längre tid att komma fram till en godkänd resolution om att intervensera för att inte kränka DR Kongos suveränitet. När Kongokonflikten först kom upp på den internationella arenan satt Boutros Boutros Ghali som generalsekreterare och 1997 tog Kofi Annan över uppdraget, han stod inför sitt första stora uppdrag. Det var inte förrän Rwanda-Uganda koalitionen bröts ner som Annan och Säkerhetsrådet kunde bli mer aktiva i Kongokonflikten (Turner 2007, s. 157-158).

År 1999 genomförde Säkerhetsrådet en resolution 1279, där FN upprättade en fredsoperation som kom att kallas för MONUC – United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo. Samma år hade ett flertal afrikanska länder, bland annat DR Kongo, tecknat ett Lusaka-avtal om vapenvila, FN:s främsta uppgift var att övervaka detta (S/RES/1279,1999). FN valde att placera 90 militära sambandsofficerare, men utökade sedan mandatet till 5000 personer. Till en början fanns endast ett fåtal militärobservatörer på plats i huvudstaden Kinshasa, eftersom den dåvarande regeringen förhindrade FN-operationen. Presidenten Laurent Kabila ville inte ha det internationella samfundet i landet, som nämnt tidigare menade han att de redan missgynnat DR Kongo med dess närvaro. När sonen Joseph Kabila blev president skedde en utveckling, FN fick då påbörja sitt arbete och placera ut sina trupper i landet. Vintern 2002 var det ett underskott på styrkan med cirka 1000 personer, vilket inte uppnådde målen för insatsen (Prop.2002/03:58).

Säkerhetsrådet hade fastställt faser i MONUC:s verksamhet där insatsen steg för steg skulle uppnå specifika mål. En fas handlade om att MONUC skulle arbeta för att stödja DR Kongo och Rwanda med hjälp av väpnade grupper. En annan fas la fokus på FN:s arbete att utreda brott mot eldupphöret samtidigt som de hade i uppgift att övervaka tillbakadragandet av de utländska trupperna (S/RES/1376, 2001). MONUC stötte på problem med denna sorts uppgift på grund av många delar av DR Kongo var labila samt att det rådde brist på information från de inblandade parterna. På grund av oroligheter som funnits i landet sen tidigare hade det varit svårt att bygga upp en fungerande infrastruktur, vilket påverkat MONUC:s arbete eftersom de varit beroende av flygtransporter. FN hade behovet av stationära flygfältsenheter för att öka MONUC:s rörelsefrihet i landet, det har funnits svårigheter med att få bidrag från medlemsländerna. Vilket ledde till att FN tagit hjälp av andra kontakter i landet vilket påverkat kostnaden och förlängt förseningar. MONUC var även begränsade då Europeiska Unionen sände ut en operation i DR Kongo vid namn Opération Artémis (Prop.2002/03:58).

Trots detta bevittnade Säkerhetsrådet en positiv utveckling och beslutade genom en resolution 1445 den 3 december 2002 att öka styrkan för MONUC, genom att lägga fokus på de östra delarna i landet där det fortfarande fanns oroligheter (S/RES/1445, 2002). FN

utvecklade arbetet genom att införa robusta insatsstyrkor som hade möjligheten att befinna sig i olika delar av landet, bland annat i demobiliseringsorter för att förstöra insamlingar av vapen och ammunition. I samband med detta hade FN, innan de valde att skicka in den sista multinationella styrkan, diskuterat med EU och NATO:s tidigare säkerhetsgeneral Javier Solana om hur läget såg ut (Prop.2002/03:58). Som sista åtgärd bestämde sig Säkerhetsrådet den 30 maj 2003 att placera fredsbevarande trupper fram till den första september samma år (S/RES/1501, 2003).

När DR Kongo närmade sig val fanns det FN-soldater utplacerade i landet, de samarbetade med olika NGO:s som också närvarande och hjälpte till för att styra DRK i rätt riktning. De försåg civilbefolkningen med livsnödvändigheter, såg till att valet gick till på ett korrekt sätt och på så sätt skapades det ett förtroende för FN som helhet (Turner 2007, s.146-147).

Det har efter konflikten kommit fram att FN-soldaterna som verkade i DRK under dessa inbördeskrig blivit anklagade för sexuella våldshandlingar på kongolesiska kvinnor och barn. Ambassadör för operationen MONUC, William Lacey Swing, har utsatts för anklagelser eftersom han ledde FN-styrkan i landet. En kongolesisk journalist som var verksam under kriget har anklagat Swing för att ha spionerat för den rwandiska presidenten Paul Kagame (Turner, 2007, s.146-147). Detta är en konsekvens som det internationella samfundet påverkats av, både i dess rykte och inflytande, samtidigt som förtroendet för FN som fredsbevarande aktör allt minskat i omvärldens ögon (Turner 2007, s. 161-162). Som nämnt tidigare är det viktigt att vi förblir opartiska i samband med detta uttalande, det vi kan dra som slutsats att förtroende för MONUC och FN bland civilbefolkningen var mycket bristfällig under Kongokonflikterna.

FN har som sagt fått ta mycket kritik från omvärlden om hur situationen hanterades i DR Kongo, om hur ineffektiva de varit i sitt arbete. Som bevis på detta använder den internationella arenan ofta Europeiska Unionens exempel på deras operation, Artémis, som intervenerade tidigare än vad FN gjorde (Turner, 2007, s. 161-162).

5 Analys

Inledningsvis har vi studerat och analyserat Body och Marstons teori om Peace Support Operations Model, applicerat faktorer till hur FN:s arbete såg ut i de två Kongokonflikterna. Därefter har vi utfört en liknande analys med den andra teorin av Cammaert och Intelligence in Peacekeeping Operations: Lessons for the Future. Avslutningsvis har vi lyft fram de faktorer, som genom analysen, utmärkt sig och bidragit till vår frågeställning och slutsats.

5.1 Teorin Peace Support Operation Model på FN:s arbete i Kongokonflikterna.

I analysen har vi studerat faktorer ur teorin som vi tidigare lyft fram ur Peace Support Operation Model för att sedan implementera dessa på FN:s arbete i Kongokonflikterna. Howard Body och Colin Marston lade upp kriterium för att skapa en modell för hur en framgångsrik Peace Support Operation ska se ut. På så sätt har vi kunnat urskilja tre faktorer som varit centrala för vårt område och vår analys. Dessa tre faktorer är snarlika och svåra att skilja från varandra, eftersom fokus ligger på endast FN och deras trupper och inte på andra observatörer. Faktorerna vi valt att implementera är: allmän utbildning, personalförberedning och kraftstrukturering för insatser på plats.

Faktorerna allmän utbildning och personalförberedning är snarlika eftersom de handlar om hur insatserna ska utbildas och förberedas för att skickas till ett konfliktfyllt område. Den centrala aspekten i dessa faktorer är att trupper måste tränas för att kunna göra en effektiv insats i konflikten. Syftet med allmän utbildning är att det finns information om vad som hänt på plats och att insatstrupperna respekterar suveräniteten samt landets kultur och religion.

Personalförberedning är ett annat kriterium där en förklaring krävs eftersom begreppet kan tolkas på olika sätt. Å ena sidan kan personalförberedning ses på individnivå, att den enskilda individen är förberedd på vad den ska utföra under insatsen, å andra sidan kan

personalförberedning utmärkas i grupp, som FN trupper. I detta fall är det mer relevant att studera personalförberedning i grupp eftersom en gruppinsats är central för att lyckas med en operation, vilket den enskilda individen inte kan uppnå på egen hand.

Grunden till att få allmän utbildning för de trupper som ska agera som insats i konflikten ligger i hur viktigt det är att få rätt information om vad som sker i landet. I Kongokonflikterna var informationen från platsen till FN:s Säkerhetsråd otillräcklig. USA, Frankrike och Belgien satt på betydande information, men valde att inte dela med sig av all fakta. Som vi nämnt tidigare kan vi inte vara säkra på att fallet var så, men det råder ingen tvekan om att det fanns kommunikationsproblem mellan Säkerhetsrådet och länderna på plats. Det framgår tydligt att rätt information är viktigt, eftersom de länder som inte befann sig på plats, men ville hjälpa till på andra sätt, under konflikten litade på FN:s uppgifter. Infrastrukturen i DR Kongo var sämre än förväntat, vilket gjorde att MONUC inte kunde utföra sitt arbete på det sätt de hade planerat. Även här är anledningen bristande information då FN:s arbete påverkades negativt av både större kostnader och förseningar. Att FN litade på de länder som befann sig i området är inga konstigheter, eftersom FN antog att de var opartiska i konflikten. I detta fall ledde det till en missuppfattning eller vinklad information. Detta är något vi aldrig kommer att få kunskap om, men det som kan konstateras och lära för framtiden är att ha tillgång till rätt fakta, lägger grunden för den allmänna utbildningen för trupper.

DRK har en komplex och komplicerad historia därför är det viktigt att insatspersonalen är medvetna och har kunskap om landets historia samt religionen och vilka stammar som finns. Detta är viktigt för FN:s insats eftersom de är på plats för att återupprätta fred och säkerhet, utifrån landets förutsättningar. På så vis implementeras detta i allmän utbildning och personalförberedelse, eftersom trupperna måste ha respekt för befolkningen och ha en förståelse för vad som skett. Om detta inte efterföljs kan det skapas en otrygghet för befolkningen vilket kan leda till att FN får mindre förtroende. Tydliga exempel på detta kan ses eftersom både DR Kongo och Rwanda varit emot FN:s insatser, för att de inte inkluderat de inblandade parterna vid operationen. Detta är mycket viktigt eftersom det blir svårare att upprätthålla fred om de inblandade parterna inte är delaktiga i fredsuppbyggandet.

Brist på de rätta resurserna är en viktig anledning till att FN lyckades mindre bra med sina insatser i DR Kongo. Detta kan kopplas till faktorn personalförberedning eftersom det är viktigt att personalen, i FN:s fall trupperna, har de rätta resurserna för att utföra en genomtänkt operation. I detta fall handlar resurser om soldaternas utrustning, som varken var tillräckliga eller anpassade för uppdraget i DRK. Om inte trupperna har tillgång till de rätta resurserna så menar Body och Marston att insatsen inte kan utföra en ordentlig och

framgångsrik Peace Support Operation. På så vis är personalförberedning en central och viktig del av PSOM samtidigt som det är en stark faktor till att FN:s arbete var ofullständigt på många områden.

Kraftstrukturering är den tredje faktorn vi valt ur Body och Marstons teori, den visar på hur insatserna ska struktureras och agera på plats i en konflikt. De två första kriterierna skulle kunna kategoriseras som förberedande faktorer, innan en intervention. För att utföra en hållbar Peace Support Operation krävs att alla tre faktorer är inkluderade och utförda.

År 1999 skrevs Lusaka-avtalet på av alla inblandade parter, FN:s främsta uppgift var att övervaka detta på plats. Till en början valde FN att placera 90 militära observatörer, men utökade snabbt mandat till 5000 personer. På detta vis kan man tydligt se att FN inte följde de två tidigare faktorerna, eftersom de inte hade information om att den dåvarande regeringen förhindrade FN-operationen. En diktator som inte vill att landet ska interveneras borde FN haft vetskapen om, innan de placerade sina observatörer. Samtidigt uppnådde inte FN kraftstruktureringens syfte, eftersom målet var att öka mandat till 5000 personer visade sig inte stämma, då styrkan hade underskott med cirka 1000 personer.

Dessa tre faktorer har ett tydligt samband eftersom de är beroende av varandra i stor utsträckning. Om en av faktorerna är bristfälliga faller hela konceptet, modellen kan då inte appliceras.

5.2 Teorin Intelligence in Peacekeeping Operations: Lessons for the Future på FN:s arbete i Kongokonflikterna

Den andra teorin vi utgått ifrån är Patrick C. Cammaerts artikel Intelligence in Peacekeeping Operations: Lessons for the Future, som även inkluderar Brahimirapporten. Utifrån denna artikel har vi urskilt sex faktorer som kan implementeras i FN:s arbete i Kongokonflikterna. Tre av dessa faktorer är snarlika Body och Marstons teori, därför har vi valt att analysera dem tillsammans eftersom det finns ett samband och för att förhindra upprepningar i analysen. Därefter kommer de tre resterande faktorerna, som skiljer sig åt, implementeras och analyseras var för sig. Sedan kommer FN:s arbete i DR Kongo studeras utifrån Cammaerts indikationer, för att vi ska få en tydlig bild av var FN:s insatser var ofullständiga. De sex

faktorerna som kommer studeras närmare är: sätta in rätta trupper, samla ihop och bearbeta fakta, utbildat och effektivt försvar, korrekta och aktuella insatser och ledaren för operationen samt Säkerhetsrådet utgår från ”värsta-möjliga” utfall istället för ”bästa-möjliga” utfall.

De faktorer vi har studerat först är: sätta in rätta trupper, samla ihop och bearbeta fakta, samt utbildat och effektivt försvar. Dessa faktorer hänger ihop i stor utsträckning, vilket bland annat nämnts i Body och Marstons analys.

En central faktor som Cammaert poängterat är hur viktigt det är att sätta in de rätta trupperna i en konflikt. Som nämndes i begreppsdefinitionen är det väsentligt att skilja terminologin åt, vilken insats som används i en konflikt. De begrepp som lyfts fram är på något vis betydelsefulla i vår analys eftersom de tydligt framhävs i FN:s arbete, vissa mer än andra. Peace Support Operations kategoriseras som fredsfrämjande insatser där fokus ligger på att framtvunga fred i en konflikt, detta utmärks i FN:s agerande då Laurent Kabila inte ville att FN skulle närvara i landet. FN valde att intervensera ändå eftersom de såg att mänskliga rättigheter kränktes, framförallt flyktingarna i östra delarna av DR Kongo. På så sätt är terminologin väldigt central eftersom FN utförde en fredstvingande insats. Problematiken som uppstår är att DR Kongo är ett suveränt land, inofficiellt intervenserar det internationella samfundet inte i ett land utan dess godkännande. FN valde dock att utföra en fredstvingande insats för att skydda de mänskliga rättigheterna.

Boutros Boutros Ghali satt som generalsekreterare i Säkerhetsrådet när Kongokonflikterna förvärrades, i ”An agenda for Peace” utvecklade han begreppet peace making där fastställandet av FN:s syfte och funktion gick ut på att upprätthålla fred och säkerhet. Denna terminologi kan motbevisas eftersom FN inte lyckades skapa fred och säkerhet på den internationella arenan. Ett flertal afrikanska länder var inkluderade i konflikten vilket ledde till att det inte uppfattades som ett klassiskt inbördeskrig. På så vis kan man se att peace making inte fungerade i denna konflikt, eftersom den urartade i tidigt stadium.

Peace building operations är en annan term som FN använde sig av i framförallt andra Kongokonflikten. Den syftar till att skapa hållbar fred genom bland annat politiska och sociala förhållanden. Denna term kan implementeras i slutet på den andra konflikten, 2003 anordnades ett val i DR Kongo och många FN soldater befann sig på plats. De främjade de sociala och politiska aspekterna genom att se till så att valet gick lugnt till och de försåg även civilbefolkningen med livsnödvändigheter.

Till sist har vi valt att lyfta fram begreppet peace keeping operations som betyder fredsbevarande insatser. Efter länder har tecknat ett freds- eller eldupphöravtal är det viktigt

att inkludera en tredje part, med en observatörsuppgift. FN:s roll blev utmärkande i Kongokonflikterna när de inblandade länderna tecknade Lusaka-avtalet om vapenvila. På så sätt var FN den tredje parten som hade i uppgift att avtalet efterföljdes för att skapa en långvarig fred.

Att samla ihop och bearbeta fakta är en faktor som även Cammaert poängterar, vilket syftar till liknande kriterium som tagits upp i Body och Marstons teori. Återigen är det centralt att FN har opartisk och korrekt information om vad som skett på plats för att kunna implementera rätt terminologi, vilken truppinsats som är effektivast för att nå målet med operationen. Utbildning är även en faktor som Cammaert är tydlig med att lyfta fram för en lyckad operation, men han väljer även att inkludera ett effektivt försvar. På många sätt förde FN ett ineffektivt försvar, bristen på resurser i form av att FN:s trupper varken hade tillräcklig eller anpassad utrustning. Om det funnits tillräckligt med information om vad som skedde i landet, hade FN kunnat utveckla sitt försvar och anpassa den efter operationen.

Det finns ett tydligt samband mellan dessa tre faktorer som Cammaert lyft fram i teorin, de påverkar varandra i stor utsträckning. Även i detta fall brister en operation om de inblandade faktorerna inte fullföljs.

De tre resterande faktorer som Cammaert presenterar skiljer sig från Body och Marstons teori, är korrekta och aktuella insatser, ledaren för operationen samt Säkerhetsrådet utgår från ”värsta-möjliga” utfall istället för ”bästa-möjliga” utfall.

Cammaert menar att FN:s operationer måste vara korrekta och aktuella, eftersom det är viktigt att FN agerar snabbt och effektivt vid uppgången av en konflikt. Detta är en faktor där FN:s ineffektivitet tydligt kan bevitnas vid de båda Kongokonflikterna, särskilt vid Säkerhetsrådets icke-beslutsfattande vid politiska lösningar. Under första Kongokonflikten fanns en rivalitet mellan Frankrike och USA. De stödde olika sidor i konflikten som ledde till att arbetet i Säkerhetsrådet blev ineffektivt, eftersom de båda stormakterna sitter på vetorätt. När den andra Kongokonflikten tog fart var även i detta fall Säkerhetsrådet ineffektiva i sitt handlande. Det tog närmare en månad innan FN valde att ta upp konflikten, sedan tog det ännu längre tid att komma fram till en godkänd resolution. Återigen är suveränitetsprincipen en viktig del av FN:s arbete, att utföra en korrekt insats kräver hänsyn till vad landet i fråga begär.

Ledaren för en FN-insats ska vara påläst och vara en god representant för det internationella samfundet. Cammaert tar upp denna faktor i sin teori eftersom ledaren för truppen ska styra FN:s rekommendationer och implementera dessa i konflikten. Under år

1999 upprättade Säkerhetsrådet MONUC som är en specialiserad fredsoperation i DR Kongo, ledaren för denna operation var ambassadören William Lacey Swing. Efter konfliktens slut anklagades FN-soldater som leddes av Swing för sexuella våldshandlingar på kongolesiska kvinnor och barn. Ännu en anklagelse som involverade Swing var hans opartiskhet i konflikten, det påstods att han inofficiellt stod på Rwandas sida istället för att vara där som fredsbevarande ledare. Eftersom denna information är stötande använder vi endast den som exempel på hur viktigt det är att ha en stabil och pålitlig ledare. Vi anser att det är viktigt att påpeka att de påstådda anklagelser som utfärdats mot Swing även reflekteras på FN, vilket gör att deras förtroende sviktar.

Den tredje faktorn som skiljer sig från Body och Marstons teori är hur Säkerhetsrådet kategoriserar utfallet av konflikter. Säkerhetsrådet har i tidigare fall utgått från ”bästa-möjliga” utfall istället för ”värsta-möjliga” utfall. Cammaert menar att Säkerhetsrådet kan vara alltför optimistiska vid kritiska situationer, vilket kan ge landet i fråga och omvärlden falska förhoppningar om utfallet av konflikten. Istället vill han se att Säkerhetsrådet vore mer pessimistiska, de ska förvänta sig det ”värsta-möjliga” utfallet och på så sätt agera utifrån det. Denna faktor kan implementeras i Säkerhetsrådets agerande i Kongokonflikterna. Efter vad omvärlden hade bevittnat i Rwanda 1994, ett blodigt folkmord, antog de att Säkerhetsrådet skulle lära sig av sina misstag och agera annorlunda i de framkomna konflikterna. Kort efter folkmordets slut tog Kongokonflikterna vid, det sista omvärlden ville bevittna var ett nytt krig och kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Efter krigets slut har Kongokonflikterna kategoriserat som det blodigaste kriget efter andra världskriget. Detta visar ännu en gång på att Säkerhetsrådet utgått från ”bästa-möjliga” utfall, istället för det värsta. Deras agerande hade möjligtvis sett annorlunda ut om de haft ett pessimistiskt synsätt från början.

5.3 Gemensamma faktorer från de båda teorierna

De tre beståndsdelarna som både Body och Marston samt Cammaert är överens om, har benämnts på olika sätt i respektive teori. Vi antyder dock att det finns likheter i definitionerna samt innehållet. På så vis styrker teorierna varandra genom de liknande komponenter, som är nödvändiga i ett effektivt insatsarbete. Vi har därför bevisat detta genom att ställa faktorerna mot varandra för att därefter utgöra en analys om de olika innebörderna.

Body och Marstons faktorer är:

- Allmän utbildning.
- Personalförberedning.
- Kraftstrukturering.

Cammaerts faktorer är:

- Samla ihop och bearbeta fakta.
- Utbildat och effektivt försvar.
- Sätta in rätta trupper.

Body och Marston är tydliga med att lyfta fram hur viktig den allmänna utbildningen är för trupperna som ska utföra en operation. För att främja en så god allmän utbildning som möjligt krävs, för respektive konflikt, tillgång till korrekt information. En tydlig koppling sker då Cammaert tar upp en liknande faktor i sin teori som handlar om att det är viktigt att samla ihop och bearbeta fakta. Cammaert menar, som både Body och Marston, att opartisk och korrekt information ligger till grund för en utbildning inför en operation.

Den andra faktorn där likheter bland teorierna lyfts fram är Body och Marstons personalförberedning samt Cammaerts faktor, om utbildning och effektivt försvar. Återigen kan vi se en tydlig koppling mellan dessa faktorerers innebörd då personalförberedning inkluderar hur FN:s trupper ska agera i en konflikt. Med detta lyfts det fram hur väsentligt det är att trupperna som utför operationen har de rätta resurserna. I MONUC:s fall handlade det om brist på soldaternas utrustning, på så vis ledde detta till ineffektivitet i operationen. Cammaert tar upp utbildning och effektivt försvar då vikten läggs på relevant information, för att därefter applicera de lämpliga resurserna för insatsen. Som tidigare nämnts handlade resursbristen på soldaternas utrustning, vilket påverkade deras arbete.

Den sista gemensamma faktorn som vi identifierat är Body och Marstons kraftstrukturering. Denna faktor presenterar hur den specifika insatsen ska agera och struktureras på plats. Detta är något som Cammaert även värdesätter i hans faktor om att applicera de rätta trupperna i en konflikt. Terminologin om vilka insatser som kan implementeras, har vi varit noggranna med att presentera eftersom de har olika innebörder. Kopplingen kan ses när FN fick i uppgift att övervaka Lusaka-avtalet som en observatör. Samband fanns då i kraftstruktureringen om hur de ska agera på plats beroende på vilken insats Säkerhetsrådet valde att implementera.

6 Slutsats

DR Kongo har, som tidigare nämnt, en lång och komplicerad bakgrund som innehåller flera konflikter och ett antal odemokratiska ledare som styrt landet i den riktning den befinner sig i idag. Joseph Desiré Mobutu tog makten i DRK genom en statskupp 1965, han satt kvar som ledare i 32 år vilket missgynnade landets utveckling. Folkmordet i Rwanda 1994 anses vara anledningen till att första Kongokonflikten bröt ut, vilket även påverkade Mobutus position som ledare. Det rådde motstridigheter i landet då fler oppositionsgrupper bildades eftersom de var missnöjda med Mobutus regim. Motsättningarna ökade i landet vilket ledde till att andra afrikanska länder tog ställning i konflikten. På så vis expanderade situationen över gränserna, människor miste livet och de mänskliga rättigheterna kränktes allt mer. FN bildades för att skapa fred och säkerhet i världen och de arbetade aktivt för att värna om de mänskliga rättigheterna. Som det internationella samfundets ansvar involverades de i konflikten, i efterhand har de fått utstå kritik från omvärlden på hur de hanterat situationen i landet. Därför har vi som tidigare nämnt studerat hur FN har arbetat i de två Kongokonflikterna och vad som krävs för en effektiv Peace Support Operation.

För att angripa problemområdet har vi undersökt och utvecklat två teorier som vi därefter implementerat i FN:s arbete i Kongo. Dessa teorier har framlagt flera faktorer på vad som krävs för att utföra en korrekt FN-operation. Utifrån dessa teorier och dess faktorer har vi urskilt tre gemensamma komponenter som de båda teorier tagit upp. Dessa handlar om att allmän utbildning och informationsinsamling krävs för påbörja planering för en operation. Finns det korrekt fakta och tillgängligt material kan personalförberedning genom effektivt försvar påbörjas. Därefter leder detta in på hur väsentligt det är med kraftstrukturering, hur trupperna ska agera på plats i konflikten. Som sedan leder vidare till terminologin som handlar om hur centralt det är att, utifrån de tidigare faktorerna, implementera väsentliga trupper. På så vis kan vi dra som slutsats att dessa tre faktorer var otillräckliga i FN:s operationer under de två Kongokonflikterna. Trots att benämningen skiljer sig åt kan vi efter att analyserat dessa faktorer var för sig dra slutsatsen om att dessa komponenter är avgörande för en framgångsrik Peace Support Operation.

7 Referenser

7.1 Primärkällor

- Prop. 2002/03:58. Svenskt deltagande i Förenta nationernas fredsoperation i Demokratiska republiken Kongo. Från regeringen till Riksdagen den 23 mars 2003.
- Resolution 1279 (1999). Antagen av Förenta Nationernas Säkerhetsråd den 30 november 1999. Hämtdatum: 2013-04-19. Från: [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1279\(1999\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1279(1999))
- Resolution 1080 (1996). Antagen av Förenta Nationerna den 15 november 1996. Hämtdatum: 2013-05-04. Från: [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1080\(1996\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1080(1996))
- Resolution 1376 (2001). Antagen av Förenta Nationerna den 9 november 2001. Hämtdatum: 2013-05-04. Från: [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1376\(2001\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1376(2001))
- Resolution 1445 (2002). Antagen av Förenta Nationerna den 9 november 2002. Hämtdatum: 2013-05-04. Från: [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1445\(2002\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1445(2002))
- Resolution 1501 (2003). Antagen av Förenta Nationerna den 26 augusti 2003. Hämtdatum: 2013-05-03. Från: [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1501\(2003\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1501(2003))

7.2 Sekundärkällor

- Body, Howard – Marston, Colin, 2010. *The Peace Support Operations Model: Origins, Development, Philosophy and Use* [Elektronisk].
<http://dms.sagepub.com/content/8/2/69.full.pdf+html>. Hämtdatum: 2013-04-20
- Cammaert, Patrick C, 2003. *Intelligence in Peacekeeping Operations: Lessons for the Future*. [Elektronisk] Sökord: Intelligence in Peacekeeping Operations: Lessons for the Future – Patrick Cammaert. Hämtdatum: 2013-04-19

- Eriksson, L., Halldén, B., Granath, B., Eliasson, J., Jervas, G., Jönsson, B., Carlsson, M. Tham, C, 1995. *FN Globalt uppdrag, fakta historia framtid*. Stockholm: Författarnas och Sveriges Utbildningsradio AB.
- Esaiasson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena, 2012. *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Fjärde upplagan. Stockholm: Nordstedts Juridik.
- UN – News Centre, Hemsida, [Elektronisk] 2013. Natural resources revenues could nearly double school access in developing nations – UN study. Tillgänglig: http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=44849&Cr=education&Cr1=#.UYy_4ZhvnIU Hämtdatum: 10-05-13.
- Globalis, Hemsida, [Elektronisk] 2007. Den Demokratiska Republiken Kongo. Tillgänglig: <http://www.globalis.se/Konflikter/Den-demokratiske-Republiken-Kongo> Hämtdatum: 2013-04-19.
- Turner, Thomas, 2007. *Congo Wars - Conflict, Myth and Reality*. London: Zed Books Ltd.